

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7

Fylke: Nordland,

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Beiarn,

Emne: Skar

Bygdelag:

Oppskr. av: Foug. Steen.

Gard: Straub,

(adresse): Majard.

G.nr. 45 Br.nr. 6

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Skar som hjelpefôr, har vert brukt meget her i bygden. Tidligere var allslags hjelpefôr brukt i stor utstrekning, på forskjellige vis og av forskjellige slags.

1. Hjelpefôr, tilskütsfôr, stüvofôr.

2. Skrapfôr, hüdrott, skogsfôr.

3. Åskar, skava, skarv.

4. Bruken av skar, var som hjelpefôr eller som tilskütsfôr, almindelig, i tiden før 1900. Noen brukte skar som tilskütsfôr, enten fôraringene på høi og halve var gode eller dårlege. Andre brukte lite eller inget skar i gode fôraringer, men ellers annet tilskütsfôr.

5. Det har vert benyttet forskjellige treslag til skar. Det mest almindelig brukte var bjørk. Alen er her lite av, så den har ikke spilt noen rolle, men skar av rogn og hegg ansies for å vere bra som fôr. Felje, asp, og vier av forskjellige slags, blev benyttet til fôr på annet vis. Türu har ikke vert nytet.

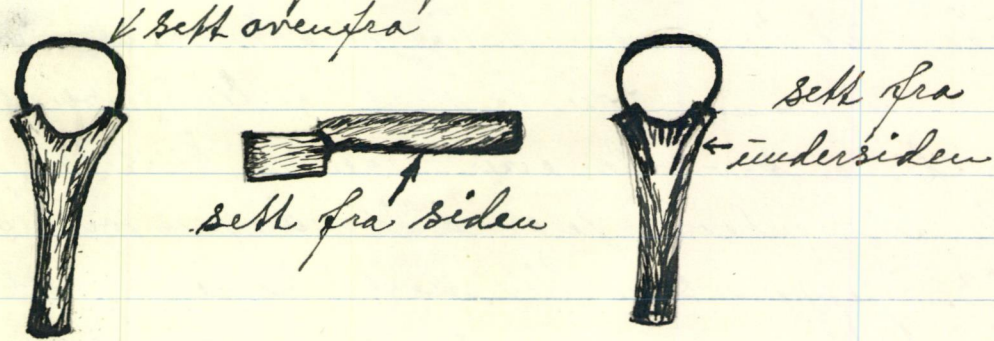
6. Nei, det er ukjent.

7. Nei, det "rius" er ukjent her.

- 20
8. Det var helst sån og gjæit som fik skov.
Kua fik helst, ris: De fik skov uden til-
blanding av hoi, til middag. Her brüktes
mest skov av björk. Det brüktes ikke
skov av: asp, selje, vier og alder. De er
meget av de areslagene her, så, når
de ikke blev brükt hadde det vel sin
grunn. Skov blev brükt på etterjuls vinteren.
9. Her brüktes lite skov til kua, og
helst når den sto borte. (ikke melket)
10. I allmindelighet blev skov tak
av den vedem, som blev kjørt hjem
til brende. Når vårparten når den
heggule å kamma saft i bræene,
drog de ofte til skogs, enten for å heve
hjem skov-ved, for å skare den hjemme,
eller viss det var mill veir, skåret de
vedem i skogen. Skov av hesje ved,
blev ikke brükt til før.
11. De sa: de skulle til skogs å heve skov-ved,
eller de sa: De skulle i skov-skogen.
12. De kalte den skov-ved.
13. Gjerringsordet, marka brütes ikke her.
De sier: å gå, dra eller kjøre i marka.
For eks. slått marka og skogmarka,
enten det gjelder hoi, lauv, ris eller brende.
14. Når de ikke tok skov av brendved,
hevet de skov-ved fra skogen på
vårparten. Det ville blitt betraktet
som brüt på god gammel skik, og
groft brüt på helligdags fredem å dra
i skovskogen på søndag fredag.
15. Om vinteren når det var frost,
halt de til i stuen med skavingen.

Skar vedem måtte vere sinet. Redskapet
her ikke på frossen bark. Når det blev
milt i veiret, holdt de til i redskjølet
eller uto på sinet.

16. De kunne i enkelte tilfælde bruke
ballekniven til redskap å skare med,
men i allmin delighet brukte de
en "Skavel," eller ikke annet redskap.
En "skavel" blev laget av en gammel
Ljå, som tegningen viser.

Som tegningen viser, blev Ljåstykket
kåret som en klave og satt fast
på et søleformet skaft. Skavelen
blev holdt med høire hånd, og kjeppe
som skulle skares med venstre hånd.
Det gikk forholdsvis hurtig å skare
med et sånt redskap.

17. Til bruk ved skavingen, blev der
brukt en byk ca. 40 cm. høi brakkubbe,
den såkalle, "Skavastak." Når de tok
fakt med skavingen, blev skar-veden
lagt ved siden av skavastakken. Den
som skaret, satte sig imtil stakken
på en stol eller krak, tok i enden av
en kjeppe med venstre hånd, satte
kjeppe med andre enden med på
stakken. Med høire hånd tok han den
skarjålpte skavelen og skaret barken av kjeppe.

4. 18. Andre redskaper for skaving en farau
never brukt ikke. En kjemper ikke ordet
"skarhol". En bændkuir er meget brukt
her, men ikke til skaving.

19. Besvar farau.

20. Skar-ved og skar-kjeppe..

21. Selve barken som skaves av veden, kalles skar.

22. Den blev skaret ved i forskjellige lengder.
Den korteste var brendved, (avved) men skjelden
kjeppe så tykke som kubb, det var for tykk grov
bark på disse. Den vanlige lengden på skar-veden
var 24 kammer, den da brukilige lengde på salg-
ved. Da skar-veden eller at den var blitt for, salg-
tes til brendved. De opvakte bedre pris for den!

23. Kjeppene som blev skaret kalles "skjével".
7 færdige rekke mentes den 24 kam. lange salgved.
Navnet skjével, gjald forøvrig alt ved som var
skaret, enten den lang, kort, tykk eller tynn.
Navnet kubb, blir brukt om ved og stakender ^{imidlertid} ~~den~~.

24. Da skar vesentlig brukt til smiøte, måtte det
være finskaret, om det fulgte endel av vedlaget med
var bra, men nødvendig var det ikke.

25. Det av skar-veden som ikke blev solgt, blev
brukt til baks teved.

26. Skar brukt ikke nu lenger til fôr. Omkring
1905, var det helt slutt med å bruke skar til
fôr, såhvitt jeg kjemper til. Årsaken var, at
de omkring den tid begynte å ta kunstgjødning
i bruk, hvorefter fôravlengene blev større, ~~sa~~
så bruken av hjelpefôr blev mindre påkrevet,
og da det var meget arbeide med å lage
skar, blev dette først sluttet som hjelpefôr.